

In memoriam: NIKO SLANA

Leto 2020, ki ga bomo v zgodovini beležili kot epidemično leto, nam je vzelo marsikatero drago osebo, žal med njimi tudi Niko. Niko je bil rojen leta 1944 v Ormožu, v kaotičnih časih zaključnih spopadov druge vojne, zavezniških bombardiranj Maribora in napredujočega boja proti nemškemu okupatorju, v 'Štajerju', ki mu je Hitler hotel spremeniti in izbrisati slovenski obraz, ki si ga je z Maistrovim prevzemom oblasti v bližnjem Mariboru v letu 1918 pridobival. Nemci so takoj po zasedbi izbrisali slovenski šport, mladi pa so se dvignili v upor in morda se je to uporništvu preneslo v Nikovo zibko. Otroštvo in mladost je preživel v Mariboru. Bil je tretji otrok in imel starejša brata Ivana in Franceta, priznanega akademskega slikarja ter mlajšega Marjana. Po osnovni šoli se je vpisal na mariborsko I. gimnazijo in se športno udeleževal v atletski sekciji črno-belega Branika. Bil je generacija mladih športnikov Branika, ki so doživeli kvalifikacijsko tekmo Branikovcev za drugo zvezno ligo s Karlovcem in »afero drisko«, ko naj bi mariborski navijači domnevno zastrupili nogometaše Karlovca pri večerji v hotelu Orel. Karlovčani so drugi dan simulirali prebavne bolezensko motnje, nekateri odšli do zdravnika in se po zajtrku enostavno odpeljali nazaj v Karlovac ter si na poti privoščili še kosilo. Mariborčani pa so čakali nasprotnika, ki bi ga verjetno zmeli, mesto je bilo na nogah, stadion poln, tekma pa je odpadla. Po izbruhu afere se je zgodil linč, nogometna sekcija je bila likvidirana, člani kluba, navijači in simpatizerji ogorčeni. Niko se je spominjal, da je bil grenak občutek, nečesa je zmanjkalo, vendar življenje je šlo naprej, sploh pa zanj in kolege atlete, ki so ostali v klubu in ga nogomet več kot toliko niti ni zanimal. Užival je atletiki, druženju in družbi na stadionu, pri 16 letih pa je storil tudi prve letalske korake na mariborskem letališču, ki so ga pozneje spremljali vse življenje.

Po zaključeni gimnaziji je leta 1962 vpisal študij na pravkar dobro ustanovljeni Visoki šoli za telesno kulturo, danes Fakulteta za šport. Bil je ena od generacij, ki so se ravno dobro študijsko naselile v novi stavbi na Kodeljevem. Ta jim je omogočila mnogo bolj primeren študij kot starejše domovanje v sokolskem domu na Taboru. Niko se je v zborniku ob 50-letnici Fakultete za šport (2010) spominjal, da o študiju športa sploh ni bilo dileme, »bili smo tako prežeti s športom, da ni bilo nikogar, ki bi nas lahko pričal o kakšnem drugem študiju, čeprav je bila alternativa vselej prisotna. A hedonistični značaj študija športa z znamenitimi poletnimi tečaji v Rovinju in zimskimi smučarskimi tečaji so bili premočan magnet za nas gibalne neuravnovešence«.

Po diplomi konec šestdesetih let je nastopil nov življenjski cikel. Prvo delovno mesto

je bilo učiteljsko na osnovni šoli Vodmat, danes Jože Potrč. Predstavljam si, da je moral biti priljubljen, kar potrjuje njegov kolega Aleš Peče, s katerim sta v zadnjih desetletjih redno kramljala o športu, vzgoji, družbenem času. Niko, svobodnjak in humanist, tudi trmast in skeptičen do učne doktrine in načrtov, je znal pouk zapeljati glede na svoje poglede in prepričanje, zavedajoč se pedagoškega poslanstva športa, ki ga je v civilni sferi tekmovalni institucionalizem že pred njegovim časom odpeljal v samozadostnost in podreitev dosežku. Po obdobju učiteljevanja se je v osemdesetih letih zaposlil na Zavodu za šolstvo in prevzel sektor Šolskih športnih društev. Preko sektorja in šolskega športa s šolskimi prvenstvi ter ob uvajanju koncepta »šport mladih« je ostajal v stiku s šolskim športom in pričel urejati Bilten šolskih športnih društev, ki je bil pozneje osnova revije Šport

mladih. Že v sedemdesetih letih je postal sodelavec športne redakcije Dela in potem, ko je urednik Evgen Bergant - Kuki v okviru športnih strani odprl rubriko 'šolskega športa', pa tudi npr. rekreacijo, jo je vse do ukinitve ali opustitve urejal Niko in hkrati pisal prispevke. Prav tako je objavljala svoja razmišljanja v Šolskih razgledih.

S slovensko osamosvojitvijo in menjavo družbeno-političnega in ekonomskega sistema je bil v okviru Ministrstva za šolstvo in šport organiziran Sektor (danes Direktorat) za šport z državnim sekretarjem. Ta je prevzel področje »športa mladih« in Niko se je preselil pod novi sektor in nato v okvir novoustanovljenega Zavoda za šport RS, čeprav je ohranil pisarno na lokaciji Zavoda za šolstvo. Sredi devetdesetih let je prevzel mesto urednika novo organizirane revije Šport mladih in jo urejal vse do upokojitve. Dejansko si revije Šport mladih ni bilo mogoče predstavljati brez Nika. Bil je urednik, pisec, fotograf, fotoreporter in motivator. S fotoaparatom je beležil in dokumentiral. Imel je občutek za fotko, ki je bila skozi njegov objektiv tudi kaj več kot le fotka, to je priznaval tudi brat France. Za šolskimi dogodki je dobesedno skakal po Sloveniji in s svojim 'gorcem' in bejzbol kapco po Ljubljani, oblikoval skupino piscev, se kregal s sektorjem/direktoratom za šport, ko je ta želel tržno preoblikovati revijo, češ da se

ne bere in podobno in je celo žrtvoval in podaril strani Športa mladih Cicibanu. Niko je vztrajal in ohranjal revijo v svoji pedagoško-športni čistosti, vzpodbujal mlade, da pišejo, da razmišljajo, da je šport krasna stvar, a ne edina, da naj bodo uspešni tudi na drugih področjih in seveda v šoli. Tudi njega je ob poklicu in rednem delu zanimalo stotine stvari. Bil je ljubiteljski alpinist, popotnik in jadralni letalec pa ljubitelj kulture in knjige. Po študijski selitvi v Ljubljano je postal član Aero kluba in ko sem ga spoznal in sva začela sodelovati, je redno odhajal na Lesce in v višave polnit dušo in opazovat zemljino urbano in naravno skorjo iz ptičje perspektive, in na jadralna tekmovanja doma in v tujini.

V našem prostoru verjetno ne bo več podobne revije kot je bila Šport mladih, kjer so imeli prvo mesto učenci, -ke, dijaki, -nje, mladi športni ljubitelji in ne športniki zvezdniki medijske osebnosti, kjer bi urednik opozarjal na kulturo, dal mesto tudi športni dediščini, pa ne na koncu kot nek 'nebo-digatreba' ali zgodovinski privesek reviji. Z Nikom sva sodelovala pri reviji več kot deset let, vse do njegove upokojitve. Nema-lokrat sva ob kavi v menzi Zavoda za šport na Parmovi predebatirala aktualne, kočljive in druge dogodke, iskala teme, odprla stran zamejcem in pisala. Seznanjal me je s primeri športa mladih, se jezil nad nekaterimi

dejanji kolegov ali pa pasivnostjo. V pogledih sva si kdaj tudi nasprotovala in debate so bile plodne, saj je dobro poznal razmere, bil je terenec. In vse bolj sem se zavedal, da ko se bo upokojil, bo revije konec, kajti Nikovi uredniški čevlji so bili preveliki, njegov pogled in razmišljanje previharniški in samosvoji in uporniški za naslednike. In res je revija po par številkah brez Nika ugasnila, kar ga je tudi zelo prizadelo ...

Po upokojitvi se je posvečal zbiranju in raziskovanju letalskih zgodb in urejanju letalske spletne strani ter se vse bolj navduševal nad starodobniki. Še vedno je tudi objavljala v Šolskih razgledih, spremljal aktualno družbeno dogajanje in v zadnjih letih protestništvo in jadral. Nikovo ustvarjanje in delovanje je bilo pripoznano in tudi nagrajeno. Leta 1995 je prejel Bloudkovo plaketo, 2008 plaketo OKS-ZŠZ za pedagoško delo in mladinski športni tisk in leta 2011 priznanje Atletske zveze Slovenije. Del fotografskega opusa je pred leti shranil v Muzeju športa, nismo ga pa dokumentirali - Niko, kaj pa zdaj? Saj vem, to ti ni dišalo, jaz naj pa zdaj sam urejam in čaram. Ja, to je bil naš Niko, leteč, aktiven, svoboden ... počivaj v miru!

Tomaž Pavlin